

Rozwiązujemy raczej metodą iteracyjną a nie dokładną:

metody „dokładne”:

- przepis dający rozwiązanie w ściśle określonej liczbie kroków
- złożoność rzędu N^3 [(operacje na macierzy El. Gaussa, LU N^3)
podstawienie – N^2]
- operacje na macierzy – niszczą jej rzadką, pasmową strukturę (ogólna macierz double 10^6 na 10^6 - około 1 TB)

metody „iteracyjne”: $x := Mx + c$ (dla układu $Ax = b$,
macierz iteracji M , różna od A)

- każda iteracja N^2 operacji
- nie zmienia struktury macierzy
- problem zbieżności i strategii prowadzenia iteracji

układ równań: $Ax=b$

metody iteracyjne, postać ogólna: $x:=Mx+c$

konstrukcja M : dokładne rozwiązanie układu musi spełniać
przepis iteracyjny $x=Mx+c$
dobrze gdy M rzadka (dla Jakobiego jest, ale dla GS – nie)

równanie własne $Mv_l = \lambda_l v_l$

metody iteracyjne zbieżne wtedy i tylko wtedy, gdy promień
spektralny macierzy iteracji M [największy moduł wartości własnej]

$$\rho(M) < 1$$

metody iteracyjne zbieżne wtedy i tylko wtedy, gdy promień spektralny macierzy iteracji M [największy moduł wartości własnej]

$$\rho(M) < 1$$

uzasadnienie:

$$x^k = x + e^k$$

wektor w k -tej iteracji   błąd w k -tej iteracji

dokładne rozwiązanie $Ax=b$ oraz $x=Mx+c$

$$x^{k+1} = x + e^{k+1} = M(x + e^k) + c$$

$$e^{k+1} = Me^k$$

$$e^{k+1} = M^{k+1}e^0$$

$$Mv_l = \lambda_l v_l$$

wektory własne = użyjemy jako bazy

$$e^0 = \sum_l c_l v_l$$

$$e^{k+1} = \sum_l c_l \lambda_l^{k+1} v_l$$

index   potęga

błąd znika do zera z k – nieskończonym wtedy i tylko wtedy, gdy całe widmo mniejsze co do modułu od jedynki

Jak budujemy macierz iteracji?

tak, żeby

1) dokładne rozwiązanie x spełniało: $Ax=b$ oraz $x=Mx+c$

2) $\rho(M) < 1$ i tak małe jak to możliwe

asymptotyczny wskaźnik (tempo) zbieżności: $R_\infty = -\log_{10}[\rho(M)]$

(rate of convergence)

konstrukcja iteracji tak aby $Ax=b$, $x=Mx+c$

$$A=B+C$$

$$(B+C)x=b$$

$$Bx=b-Cx \quad (B - \text{musi nieosobliwa})$$

$$x := -B^{-1}Cx + B^{-1}b$$

$$M = -B^{-1}C, \quad c = B^{-1}b$$

metoda Jakobiego: $B=D$, $C=(L+U)$

Metoda Jakobiego dla równań
produkowanych przez 1D Poissona:

$$A = \begin{pmatrix} -2 & 1 & 0 & 0 & 0 & 0 & \dots & 0 \\ 1 & -2 & 1 & 0 & 0 & 0 & \dots & 0 \\ 0 & 1 & -2 & 1 & 0 & 0 & \dots & 0 \\ & & & \dots & & & & \\ 0 & \dots & 0 & 1 & -2 & 1 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & \dots & 0 & 1 & -2 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & \dots & 0 & 1 & -2 & 1 \\ 0 & 0 & 0 & \dots & 0 & 0 & 1 & -2 \end{pmatrix}$$

$$D^{-1} = \begin{pmatrix} -1/2 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & \dots & 0 \\ 0 & -1/2 & 0 & 0 & 0 & 0 & \dots & 0 \\ 0 & 0 & -1/2 & 0 & 0 & 0 & \dots & 0 \\ & & & \dots & & & & \\ 0 & \dots & 0 & 0 & -1/2 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & \dots & 0 & 0 & -1/2 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & \dots & 0 & 0 & -1/2 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & \dots & 0 & 0 & 0 & -1/2 \end{pmatrix}$$

$$L+U = \begin{pmatrix} 0 & 1 & 0 & 0 & 0 & 0 & \dots & 0 \\ 1 & 0 & 1 & 0 & 0 & 0 & \dots & 0 \\ 0 & 1 & 0 & 1 & 0 & 0 & \dots & 0 \\ & & & \dots & & & & \\ 0 & \dots & 0 & 1 & 0 & 1 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & \dots & 0 & 1 & 0 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & \dots & 0 & 1 & 0 & 1 \\ 0 & 0 & 0 & \dots & 0 & 0 & 1 & 0 \end{pmatrix}$$

$$x := -B^{-1}Cx + B^{-1}b$$

wybór Jakobiego: $B=D$, $C=(L+U)$,

$$D^{-1} = \begin{pmatrix} -1/2 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & \dots & 0 \\ 0 & -1/2 & 0 & 0 & 0 & 0 & \dots & 0 \\ 0 & 0 & -1/2 & 0 & 0 & 0 & \dots & 0 \\ & & & \dots & & & & \\ 0 & \dots & 0 & 0 & -1/2 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & \dots & 0 & 0 & -1/2 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & \dots & 0 & 0 & -1/2 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & \dots & 0 & 0 & 0 & -1/2 \end{pmatrix} \quad L+U = \begin{pmatrix} 0 & 1 & 0 & 0 & 0 & 0 & \dots & 0 \\ 1 & 0 & 1 & 0 & 0 & 0 & \dots & 0 \\ 0 & 1 & 0 & 1 & 0 & 0 & \dots & 0 \\ & & & \dots & & & & \\ 0 & \dots & 0 & 1 & 0 & 1 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & \dots & 0 & 1 & 0 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & \dots & 0 & 1 & 0 & 1 \\ 0 & 0 & 0 & \dots & 0 & 0 & 1 & 0 \end{pmatrix}$$

$$x := -D^{-1}(L+U)x + D^{-1}b$$

$$M = \begin{pmatrix} 0 & 1/2 & 0 & 0 & 0 & 0 & \dots & 0 \\ 1/2 & 0 & 1/2 & 0 & 0 & 0 & \dots & 0 \\ 0 & 1/2 & 0 & 1/2 & 0 & 0 & \dots & 0 \\ & & & \dots & & & & \\ 0 & \dots & 0 & 1/2 & 0 & 1/2 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & \dots & 0 & 1/2 & 0 & 1/2 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & \dots & 0 & 1/2 & 0 & 1/2 \\ 0 & 0 & 0 & \dots & 0 & 0 & 1/2 & 0 \end{pmatrix}$$

$$x_i^{k+1} = \frac{x_{i+1}^k + x_{i-1}^k}{2} + \frac{\rho_i \Delta z^2}{2}$$

W równaniu występują dwa wektory (dla iteracji k i k+1)

Metoda Jakobiego to relaksacja globalna

Czy zbieżna? (pierwsze laboratorium : tak)
aby wykazać: widmo macierzy M.

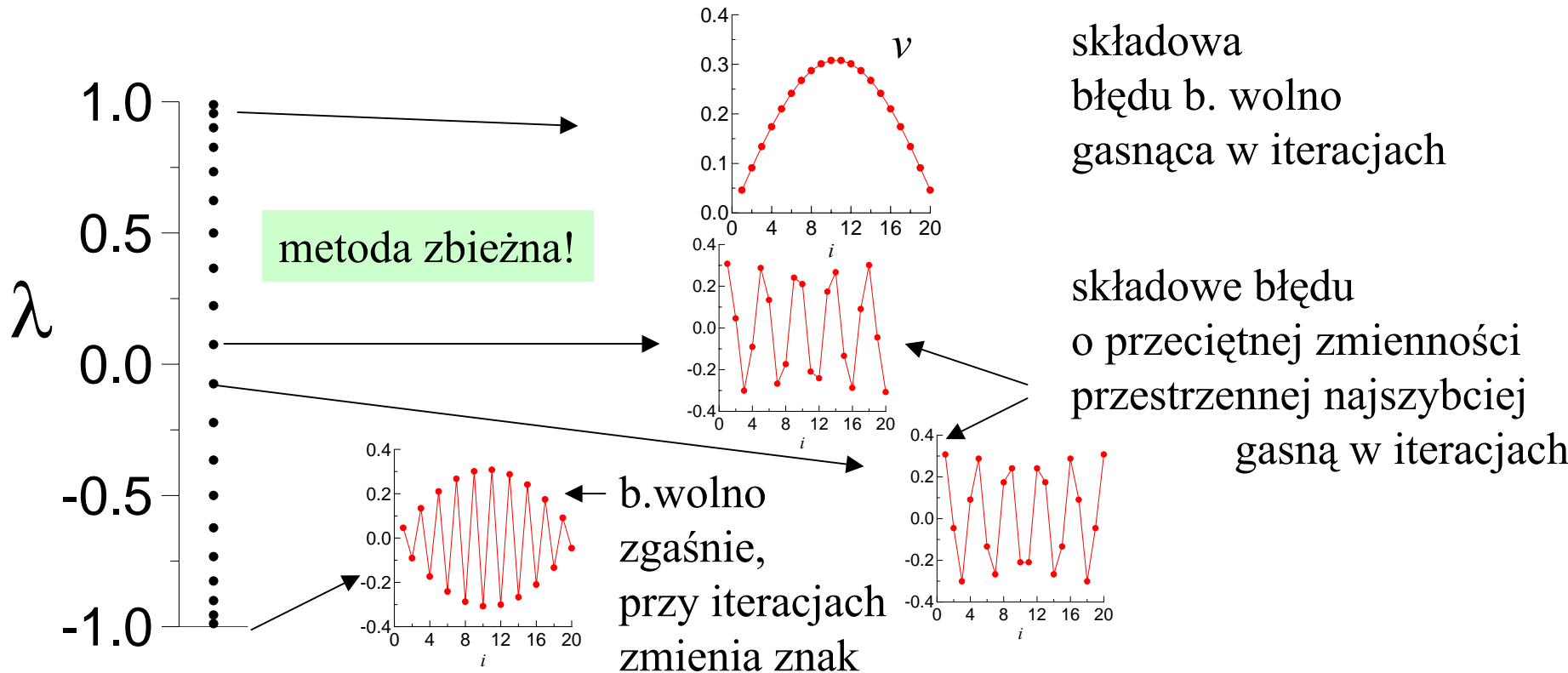
wybór Jakobiego: $B=D$, $C=(L+U)$

$$M = \begin{pmatrix} 0 & 1/2 & 0 & 0 & 0 & 0 & \dots & 0 \\ 1/2 & 0 & 1/2 & 0 & 0 & 0 & \dots & 0 \\ 0 & 1/2 & 0 & 1/2 & 0 & 0 & \dots & 0 \\ \vdots & \vdots & \vdots & \vdots & \vdots & \vdots & \ddots & \vdots \\ 0 & \dots & 0 & 1/2 & 0 & 1/2 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & \dots & 0 & 1/2 & 0 & 1/2 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & \dots & 0 & 1/2 & 0 & 1/2 \\ 0 & 0 & 0 & \dots & 0 & 0 & 1/2 & 0 \end{pmatrix}$$

$$M = -B^{-1}C, \quad c = B^{-1}b$$

$$Mv = \lambda v$$

widmo wartości własnych: (N=20)

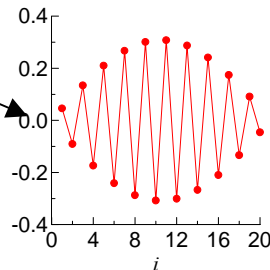
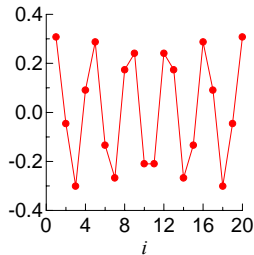
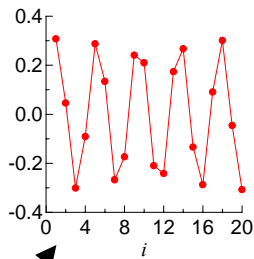
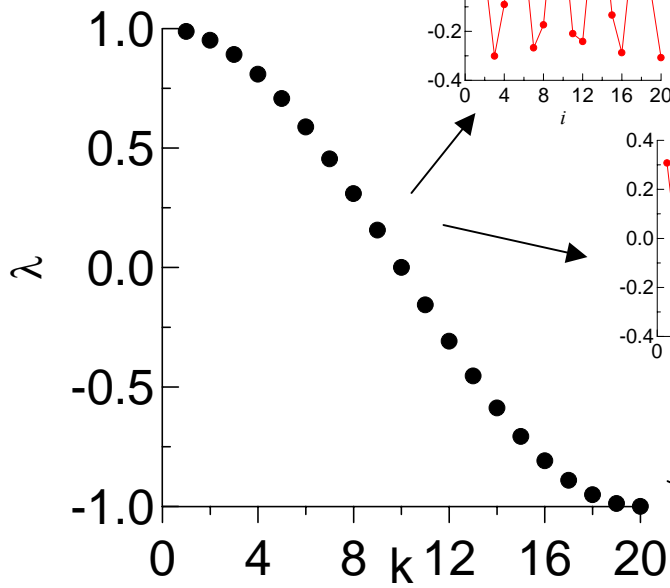
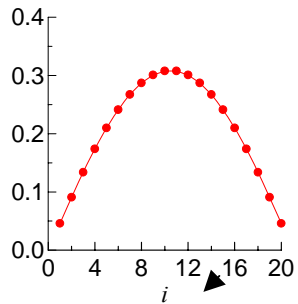
macierz iteracji Jakobiego: formuły analityczne na wektory i wartości własne

N – liczba oczek siatki

$k=1, N$

$$\lambda_k = \cos\left(\frac{k\pi}{N+1}\right)$$

$$v_k(i) = \sin\left(\frac{ik\pi}{N+1}\right)$$

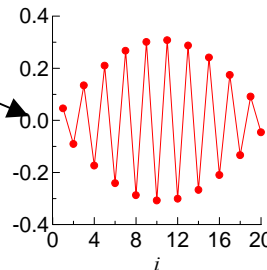
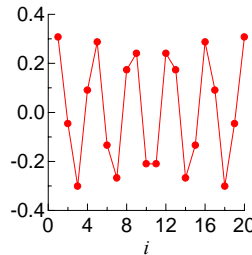
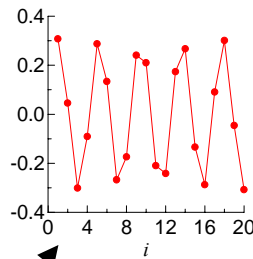
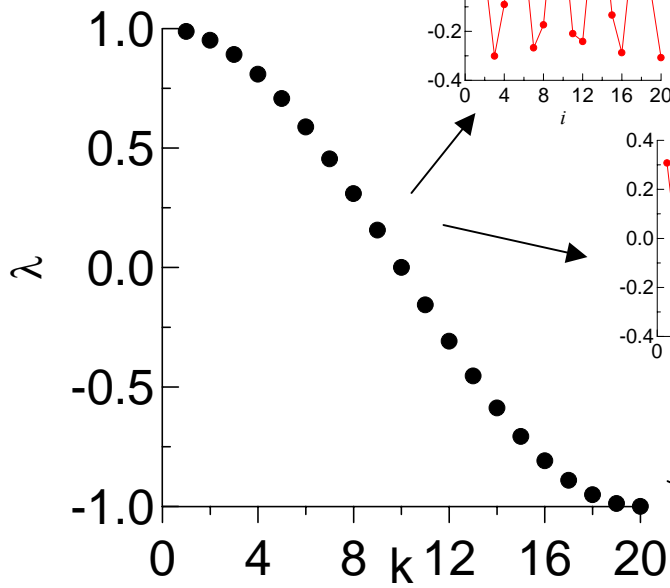
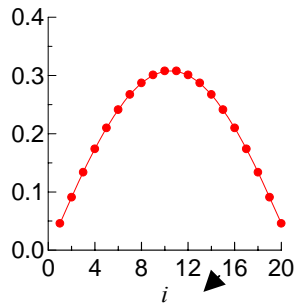
macierz iteracji Jakobiego: formuły analityczne na wektory i wartości własne

N – liczba oczek siatki

$k=1, N$

$$\lambda_k = \cos\left(\frac{k\pi}{N+1}\right)$$

$$v_k(i) = \sin\left(\frac{ik\pi}{N+1}\right)$$

$$\rho(M) = \cos\left(\frac{\pi}{N+1}\right)$$

im gęstsza siatka, tym argument cosinusa dla $k=1$ bliższy 0:

$$\cos\left(\frac{\pi}{N+1}\right) = 1 - \left(\frac{\pi}{N+1}\right)^2 + \dots$$

bardzo przykra wiadomość:
iteracja tym wolniejsza
im gęstsza siatka!
(większa liczba punktów N)

Gauss-Seidel :

$$Ax=b \rightarrow Bx=b-Cx$$

$$B=(L+D), C=U$$

$$(L+D)x^{k+1}=b-Ux^k$$

$$\longrightarrow x^{k+1} = -D^{-1}Ux^k - D^{-1}Lx^{k+1} + D^{-1}b$$

w zastosowaniu do równania z dyskretyzacji Laplasjanu:

$$x^{k+1} = \frac{1}{2}Ux^k + \frac{1}{2}Lx^{k+1} - \frac{1}{2}b \quad (*)$$

$$\begin{pmatrix} x_1^{k+1} \\ x_2^{k+1} \\ x_3^{k+1} \\ x_4^{k+1} \\ x_5^{k+1} \\ x_6^{k+1} \end{pmatrix} = \frac{1}{2} \begin{pmatrix} 0 & 1 & 0 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 1 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 1 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 0 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 1 \\ 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 \end{pmatrix} \begin{pmatrix} x_1^k \\ x_2^k \\ x_3^k \\ x_4^k \\ x_5^k \\ x_6^k \end{pmatrix}$$

(średnia arytmetyczna:
z sąsiada z prawej strony
z poprzedniej iteracji
oraz z sąsiada z lewej strony
z iteracji bieżącej)

równość (*) możemy stosować
jak przepis iteracyjny bo sąsiad
z lewej już policzony
(przełączamy od lewej)

$$+ \frac{1}{2} \begin{pmatrix} 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 \\ 1 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 1 & 0 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 1 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 1 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 0 & 1 & 0 \end{pmatrix} \begin{pmatrix} x_1^{k+1} \\ x_2^{k+1} \\ x_3^{k+1} \\ x_4^{k+1} \\ x_5^{k+1} \\ x_6^{k+1} \end{pmatrix} + \frac{\Delta z^2}{2} \begin{pmatrix} \rho_1 \\ \rho_2 \\ \rho_3 \\ \rho_4 \\ \rho_5 \\ \rho_6 \end{pmatrix}$$

Jacobi:

$$x_i^{k+1} = \frac{x_{i+1}^k + x_{i-1}^k}{2} + \frac{\rho_i \Delta z^2}{2}$$

Jacobi: (relaksacja globalna całego potencjału)
for i=1,N

$$x_n[i] = (x[i+1] + x[i-1]) / 2$$

x=xn

GS:

$$x_i^{k+1} = \frac{x_{i+1}^k + x_{i-1}^{k+1}}{2} + \frac{\rho_i \Delta z^2}{2}$$

GS: (relaksacja punktowa)

for i=1,N

$$x[i] = (x[i+1] + x[i-1]) / 2$$

mniej pamięci wymaga,
Zobaczmy na laboratorium, że jest również szybsza
spójrzmy na rozwiązanie problemu własnego
dla macierzy iteracji

$A=B+C$ (B – musi nieosobliwa)

$$(B+C)x=b$$

$$Bx=b-Cx$$

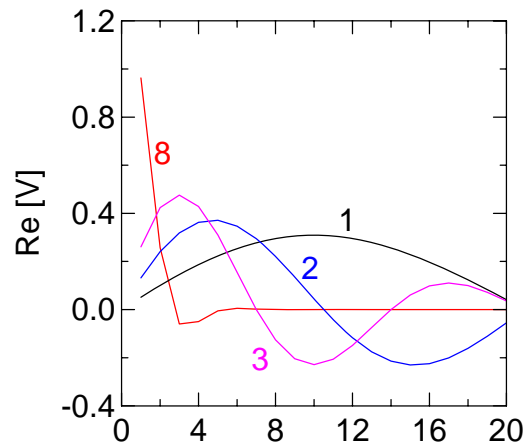
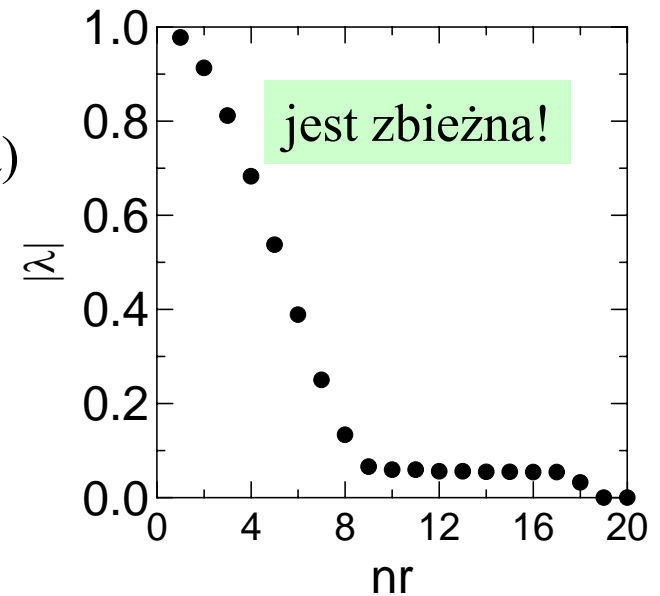
$$x := -B^{-1}Cx + B^{-1}b$$

$$M = -B^{-1}C, c = B^{-1}b$$

w metodzie GS faktycznie
M się stosuje już rozbitą na składowe
dla potrzeb analizy musimy
ją jednak skonstruować

Gaussa-Seidla: $B=(L+D)$, $C=U$

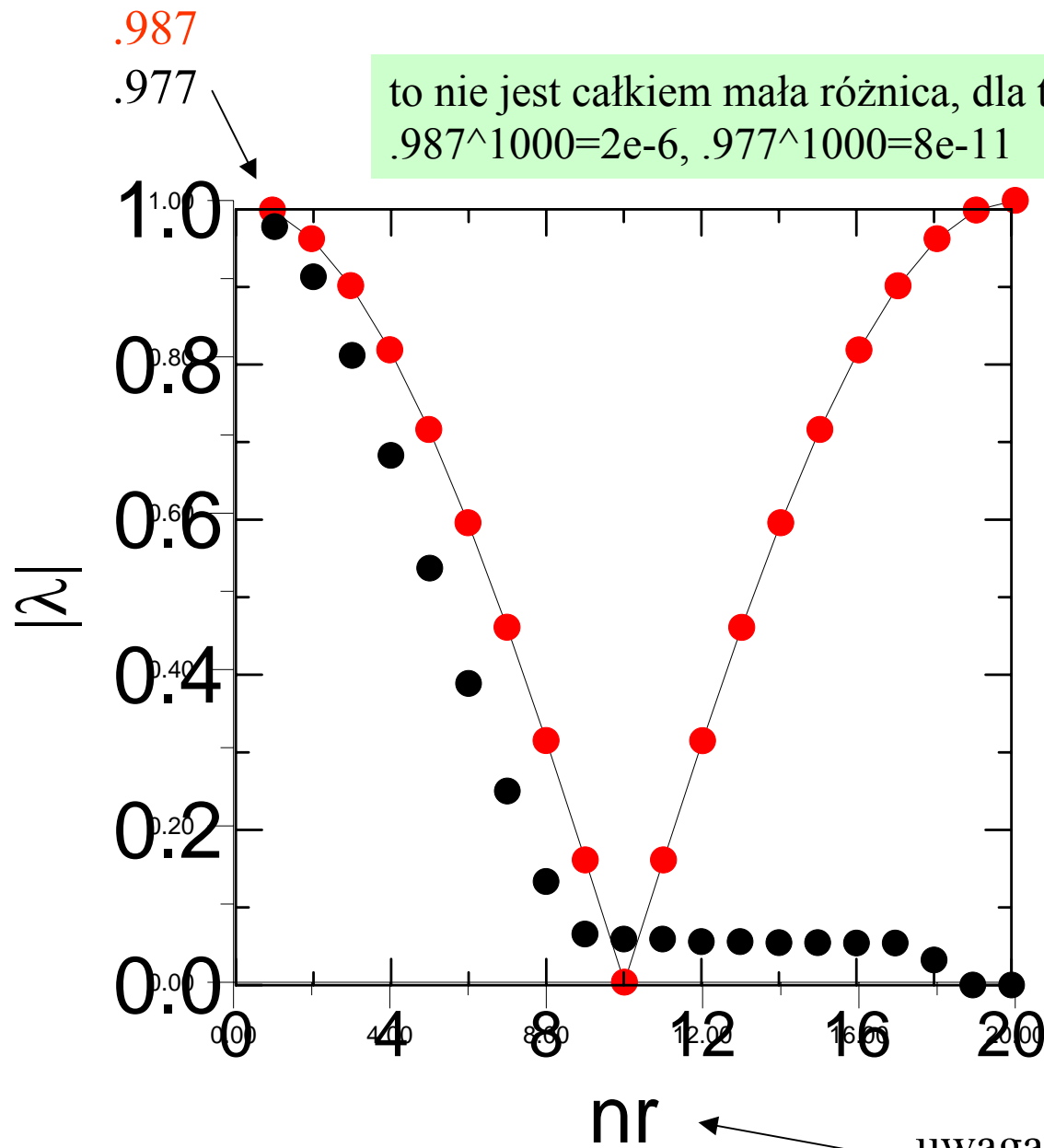
$$M = \begin{pmatrix} 0 & \frac{1}{2} & 0 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & \frac{1}{4} & \frac{1}{2} & 0 & 0 & 0 \\ 0 & \frac{1}{8} & \frac{1}{4} & \frac{1}{2} & 0 & 0 \\ 0 & \frac{1}{16} & \frac{1}{8} & \frac{1}{4} & \frac{1}{2} & 0 \\ 0 & \frac{1}{32} & \frac{1}{16} & \frac{1}{8} & \frac{1}{4} & \frac{1}{2} \\ 0 & \frac{1}{64} & \frac{1}{32} & \frac{1}{16} & \frac{1}{8} & \frac{1}{4} \end{pmatrix} \quad \left(\begin{array}{l} \text{dla dyskretyzacji} \\ \text{operatora Laplace'a} \end{array} \right)$$

GS – (im większa wartość własna
tym wolniejsza zmienność
wektora własnego)

relaksacja GS ma własność
wygładzania błędów (*error smoother*)

metoda Jakobiego vs relaksacja Gaussa Seidla

uwaga:

wektory własne: różne dla J i GS

Jakość „rozwiązania”: $Ax=b$

pozostałość (residuum): $r=Ax-b$

przykład numeryczny

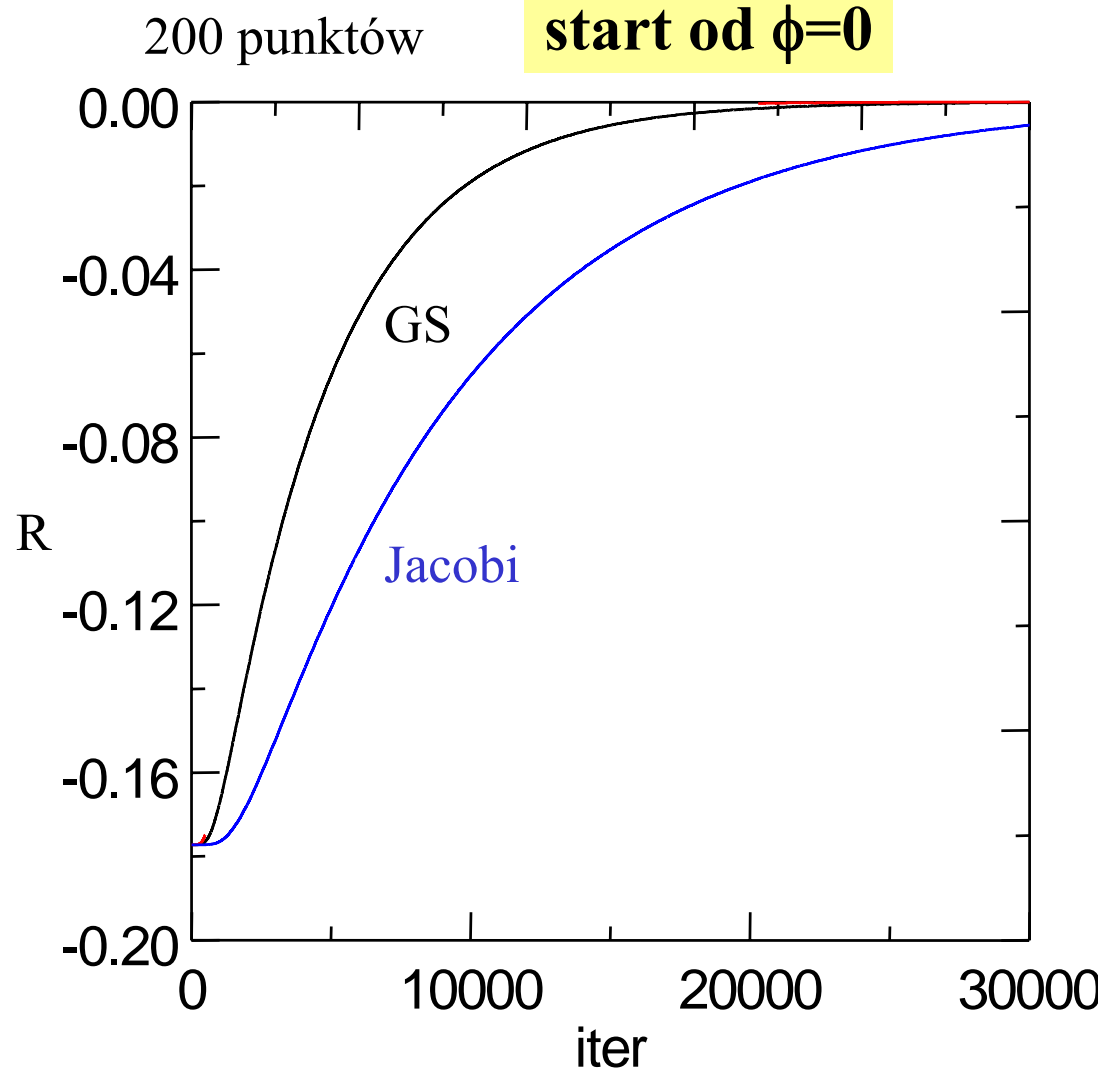
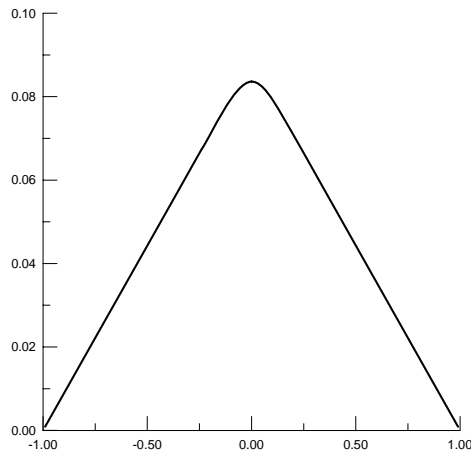
problem modelowy:

$$\nabla^2 \phi = -\rho$$

$$\phi(-1)=\phi(1)=0$$

$$\rho = \exp(-100 x^2)$$

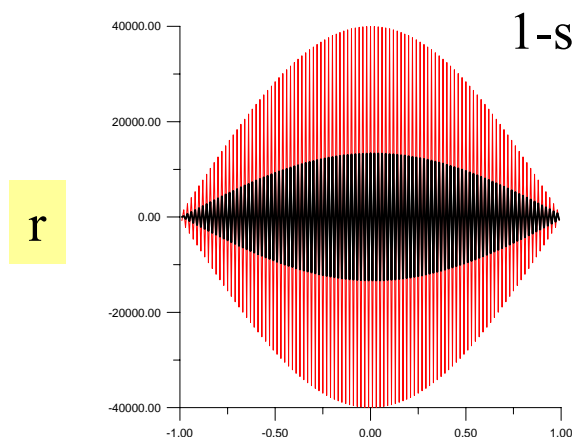
$$R = \text{suma } r_i$$

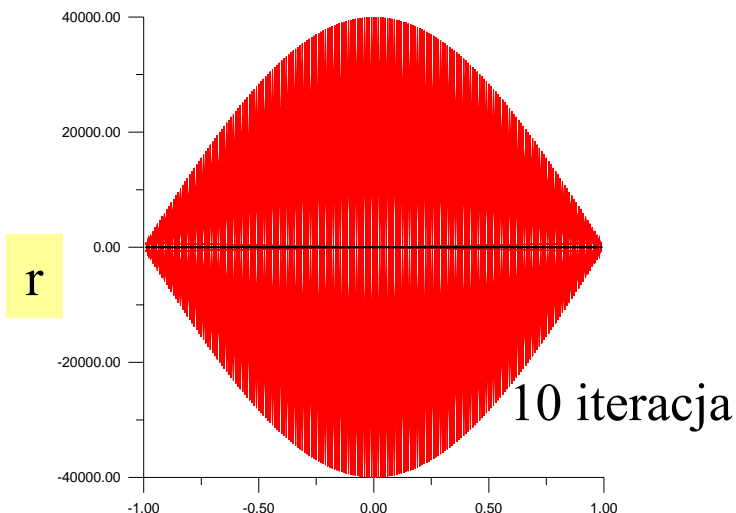
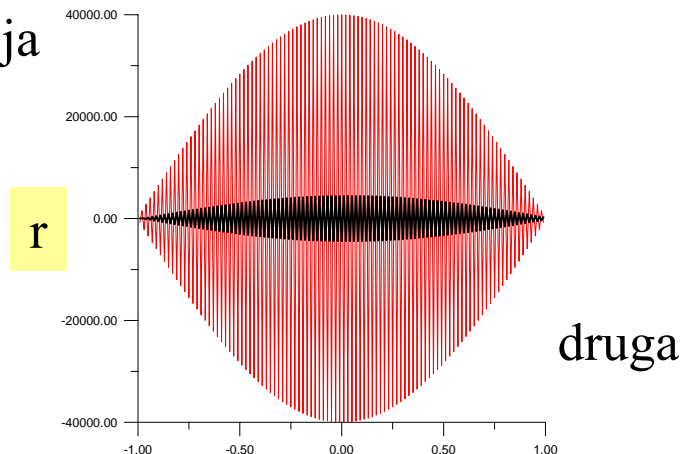
GS vs **Jacobi**: start od wektora *najkrótszej „długości fali”*

$$v_k(i) = \sin\left(\frac{ik\pi}{N+1}\right)$$

$k=N$

200 punktów

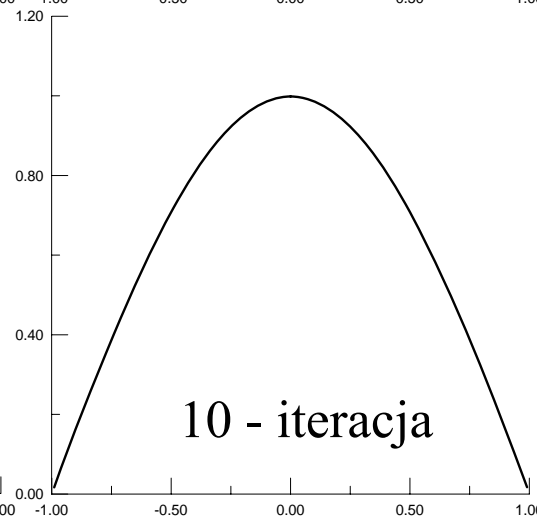
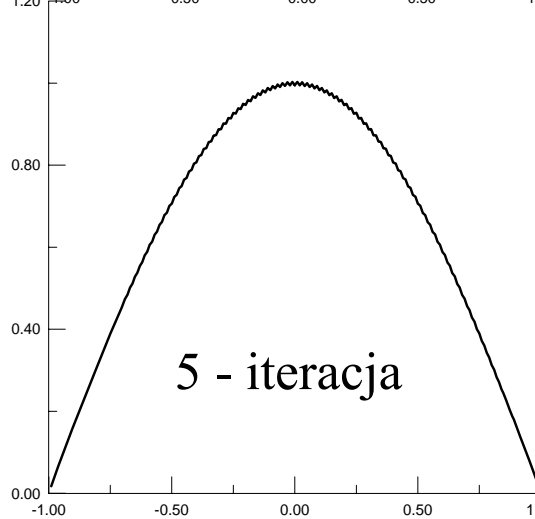
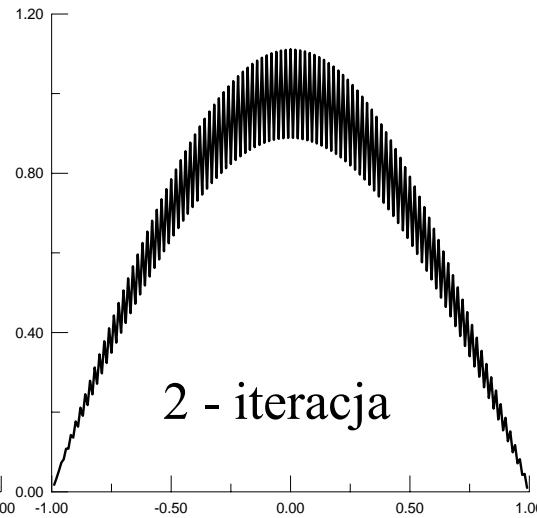
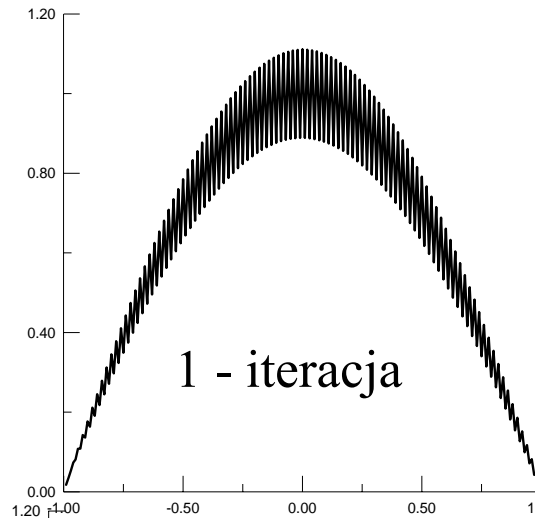

GS: szybkozmienny błąd
szybko tłum
smoother

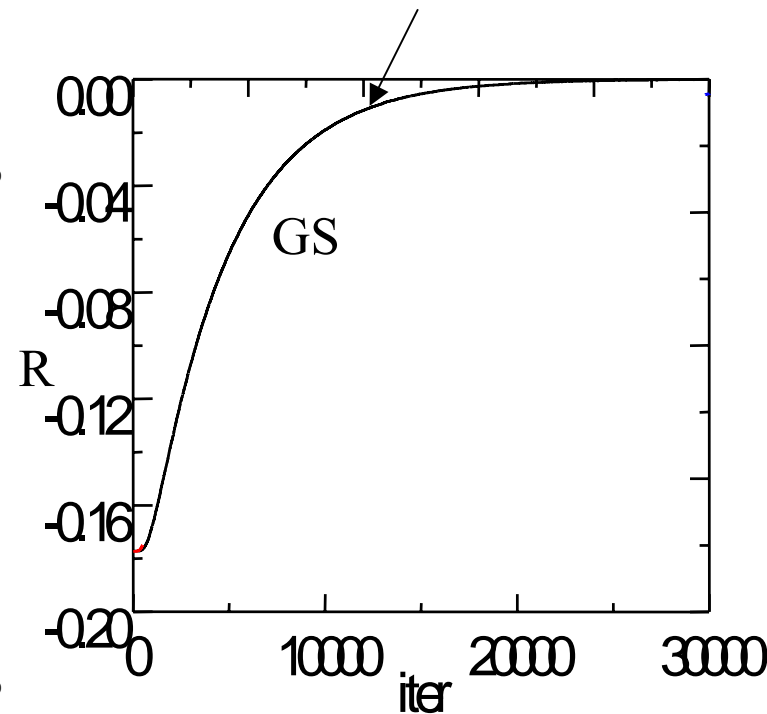
*Jacobi: wolno gasi
zarówno najszybsze
jak i najwolniejsze
błędy*

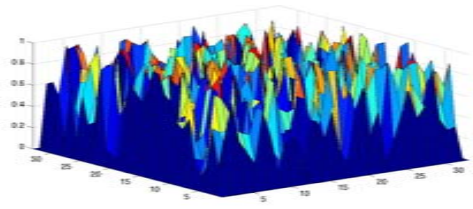
GS - smoothener: start od superpozycji wektorów z $k=1$ i $k=N$

$$v_k(i) = \sin\left(\frac{ik\pi}{N+1}\right)$$

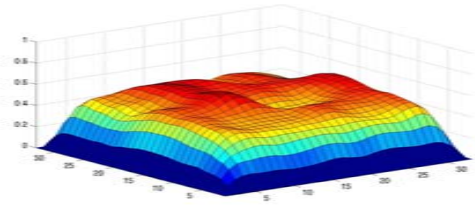

gdy relaksacja zwalnia błąd jest superpozycją wektorów własnych o niskich wartościach własnych

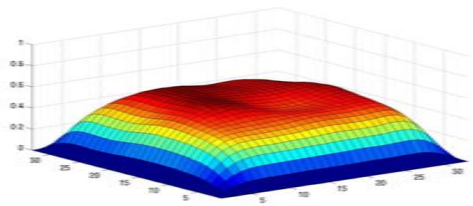

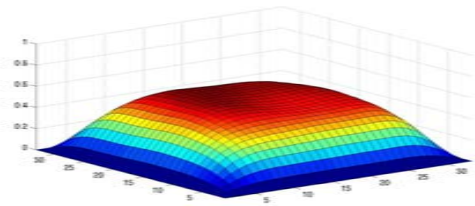
Error of initial guess

**Error after 5 relaxation
sweeps**

Error after 10 relaxations

Error after 15 relaxations

Fast error smoothing
slow solution

Achi Brandt

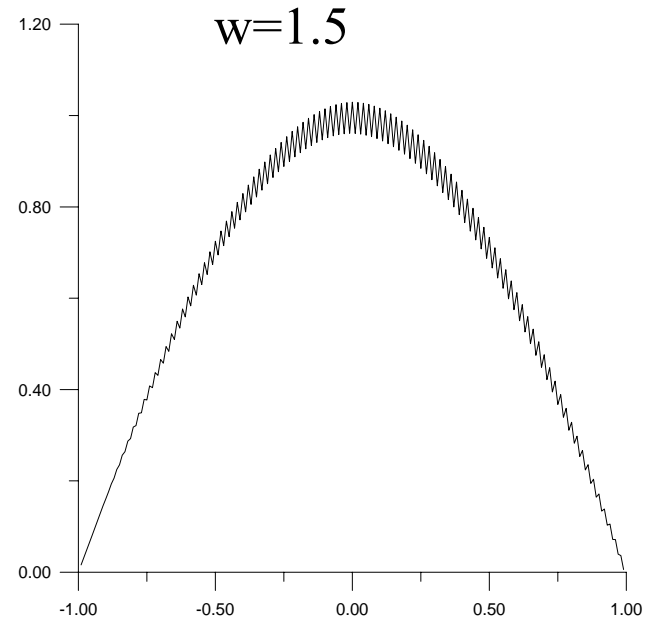
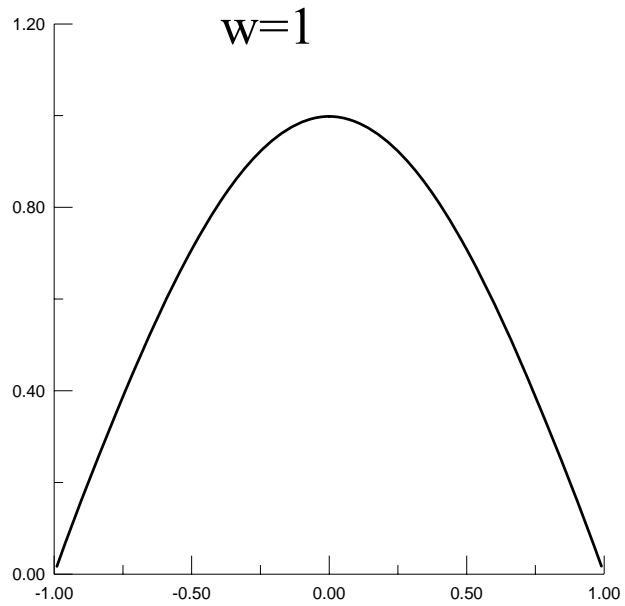
The Weizmann Institute of Science

UCLA

www.wisdom.weizmann.ac.il/~achi

10 iteracja, relaksacja a nadrelaksacja i gaszenie błędów

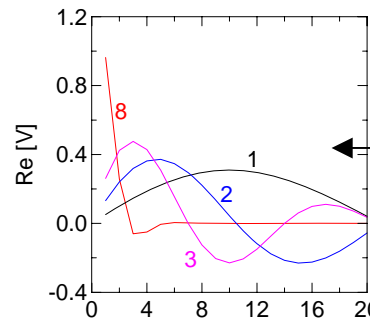
nadrelaksacja nie wygładza błędów

GS i J: im gęstsza siatka tym wynik dokładniejszy
ale iteracja bardziej kosztowna (N^2), co gorzej - wolniej zbieżna

w GS - metodzie wygładzającej błąd szybkozmienny znika najszybciej

Metoda zagęszczania siatki (najprostsza wielosiatkowa):

Rozwiązanie najpierw na rzadkiej: eliminacja błędu wolnozmiennego, który można opisać na siatce rzadkiej.

wek.w 1 na siatce
rzadkiej opisujemy
bez problemu

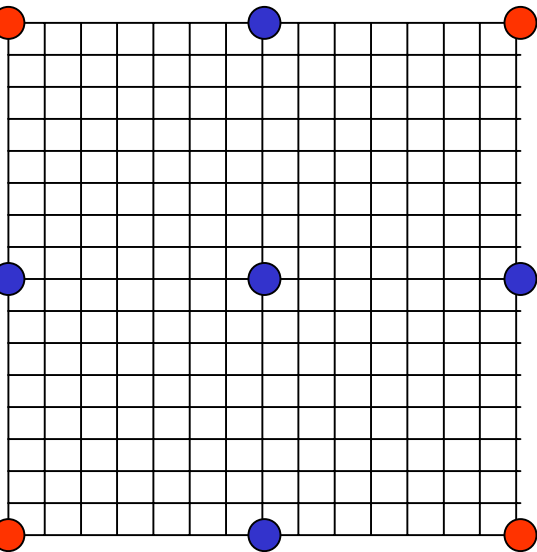
Rozwiązanie przepisane na gęstszą jako punkt startowy do nowego rachunku:
przy starcie ujawni się błąd szybkozmienny z przepisania. Możemy liczyć, że
szybko zgaśnie.

Metoda globalnego zagęszczania siatki:

Najpierw rozwiązać „tanie” równanie na rzadkiej siatce, dopiero następnie na gęstszej unikamy pojawienia się wolnozmiennego i wolnozbieżnego błędu na najgęstszej siatce

laboratorium

Przykład 2D: siatka (N na N) = N^2 punktów, macierz N^2 na N^2

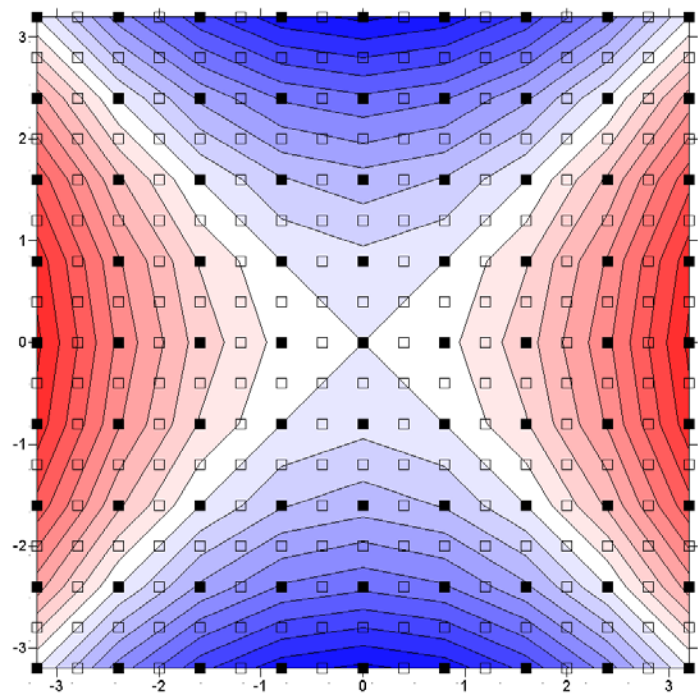

- 1) Rozwiązujemy zdyskretyzowane równanie różniczkowe na siatce Δx (**czzerwone punkty**) (iterujemy do zbieżności)
- 2) Oszacowujemy wartość funkcji na punktach rozłożonych na siatce o skoku $\Delta x/2$ (**nowe-niebieskie punkty**)
- 3) Rozwiązujemy równanie na nowej siatce (**czzerwone+niebieskie**) (iterujemy do zbieżności)
- 4) itd. aż po N podziałach dojdziemy do $\Delta x/2^N$

Im więcej wymiarów, tym strategia bardziej użyteczna.

laboratorium

rozwiązanie na siatce 9×9 (czarne kwadraty)
i nowa siatka 17×17 (czarne+puste kwadraty)

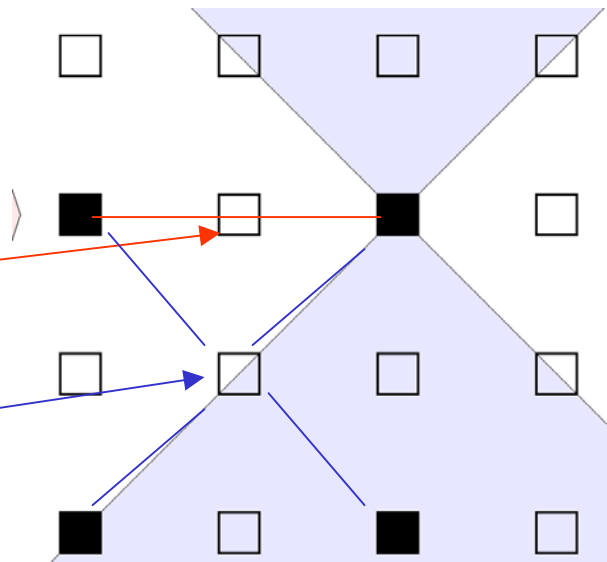

Start do iteracji na gęstszej siatce:

Punkty stare – zostawiamy bez zmian

Nowe punkty między dwoma starymi
średnia arytmetyczna z
dwóch czarnych sąsiadów

Pozostałe nowe – średnia z czterech
sąsiadów leżących w narożnikach
kwadratu

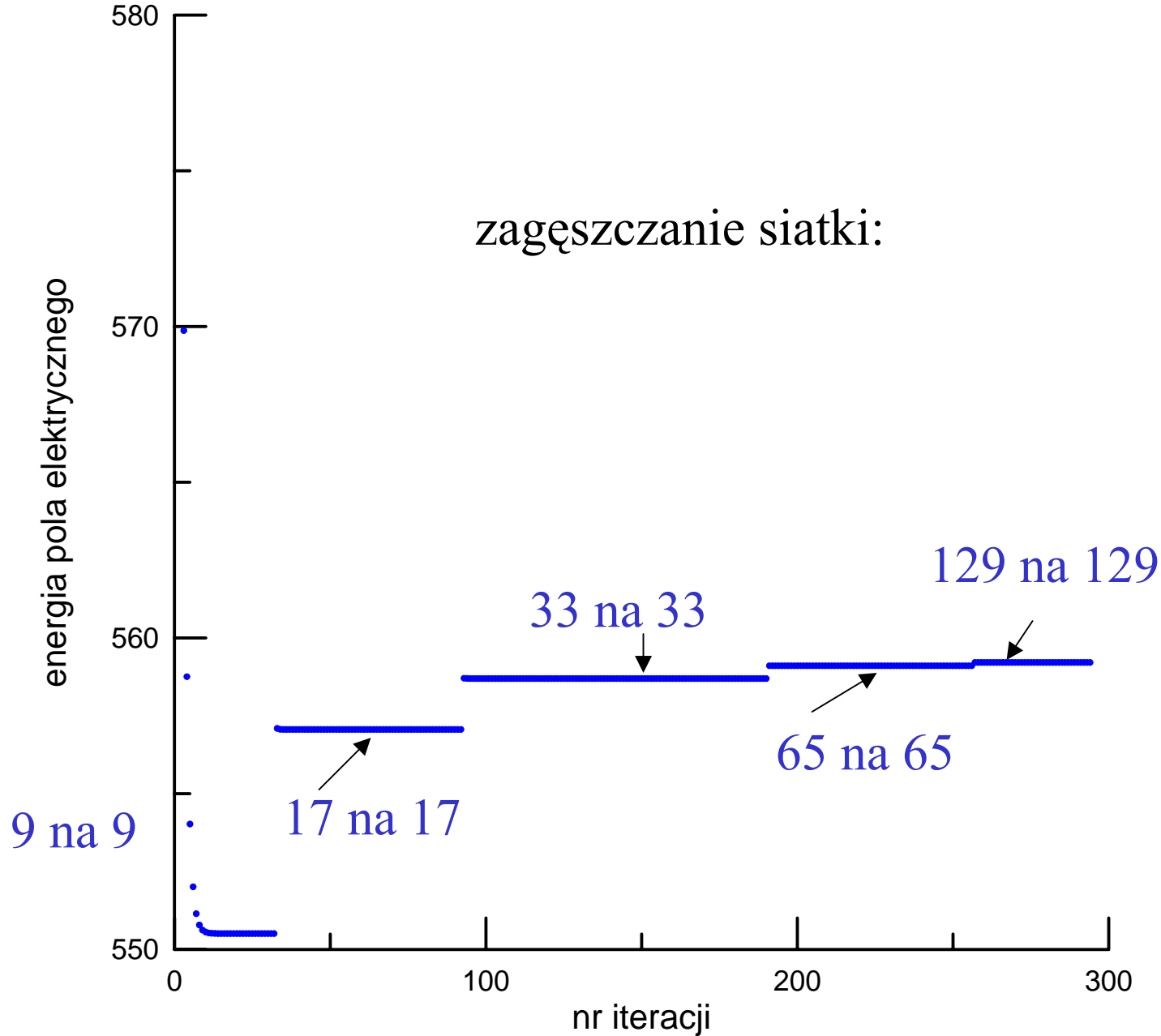

uznamy że zbieżność
osiągnięta gdy energia
pola z iteracji na iterację
zmienia się mniej niż 10^{-9}

start na siatce docelowej

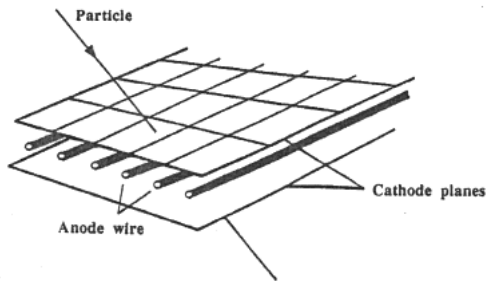
zagęszczanie siatki

na najgęstszej siatce wykonujemy około 40 iteracji
zamiast 6500

lokalne zagęszczanie siatki dla równania Laplace'a 2D

Komora drutowa: detektor cząstek – cienkie druty (anody) w dużym pudle (katodzie)

Co zrobić jeśli interesuje nas tylko bliskie otoczenie jednego z drutów?

Można dać bardzo gęstą siatkę. Może nie starczyć pamięci.

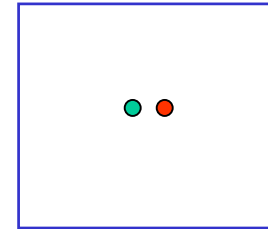
Lepszy pomysł: wyliczyć potencjał metodą kolejnych powiększeń

WB dla każdego powiększenia wyliczyć zgodnie z metodą zagęszczania siatki.

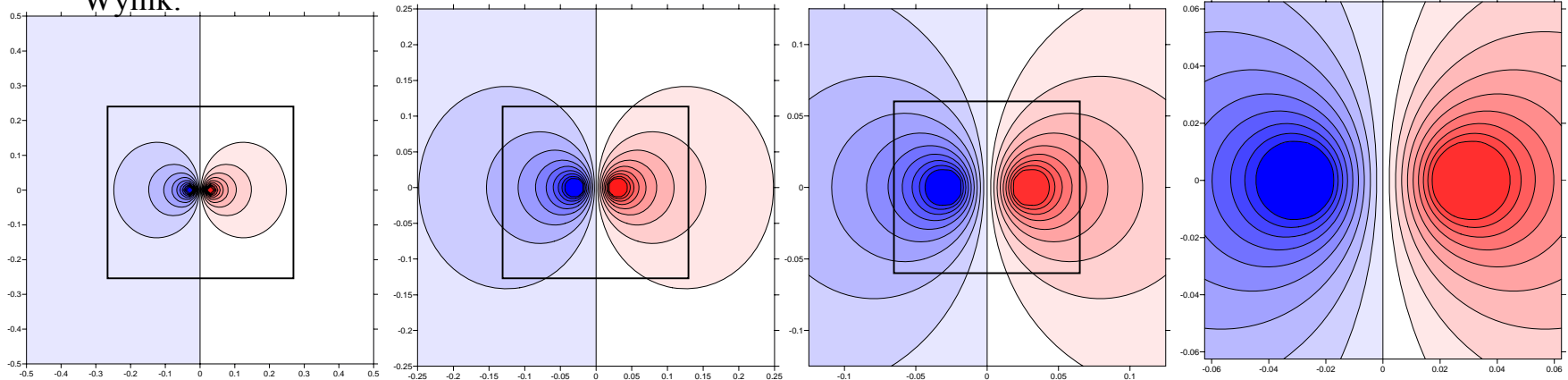
Mamy uziemione pudło metalowe o rozmiarach 1cm na 1cm.

Dwa druty o promieniu 1.2 mm w środku pudła.

Odległe o 6 mm względem siebie. Na lewy podajemy potencjał +1, na prawy +1. Wyznaczyć rozkład potencjału w środku pudła.

Wynik:

Każde powiększenie liczone na siatce 50 x 50 punktów.

Metody wielosiatkowe - idea:

rachunki na 2 lub więcej siatkach (różnej gęstości, Δx , $2\Delta x$)

- 1) rachunek na gęstej siatce przy pomocy iteracji wygładzającej
= błąd szybkozmienny szybko gaśnie (wykonujemy kilka kroków,
nie walczymy o zbieżność)
- 2) błąd wolnozmienny – rzutowany na rzadką siatkę
(udaje się bo wolnozmienny) i eliminowany przez iterację
na tej siatce [iterowanie do zbieżności, najlepiej nadrelaksacją]
- 3) wartości na siatce gęstej – poprawione o błąd wolnozmienny
wyliczony na siatce rzadkiej – idziemy do (1)

Metoda dwusiatkowa $Ax=c$ (V – cycle)

Dwie siatki, ze skokiem Δx i $2\Delta x$.

1. Iterujemy równanie $x:=Mx+b$ na gęstej siatce v_1 razy dla wygładzenia błędów.

$$\tilde{x}(\Delta x) = x(\Delta x) + e(\Delta x)$$

Diagram illustrating the error equation with arrows pointing to the terms:

- $\tilde{x}(\Delta x)$: uzyskane przybliżenie
- $x(\Delta x)$: wynik dokładny
- $e(\Delta x)$: błąd

$$A\tilde{x}(\Delta x) = Ax(\Delta x) + Ae(\Delta x)$$

2. Liczymy pozostałość $r(\Delta x) = A\tilde{x}(\Delta x) - c$

równanie na błąd $Ae(\Delta x) = r(\Delta x)$

gdy znamy rozwiązanie $Ae=r$, znamy również rozwiązanie $Ax=c$.

ALE: $Ae=r$ wystarczy rozwiązać na rzadszej siatce, bo e jest gładki

3. Rzutujemy pozostałość na siatkę rzadką

$$r(2\Delta x) = I(\Delta x \rightarrow 2\Delta x)r(\Delta x)$$

operator restrymkcji (*restriction*)

3. Rzutujemy pozostałość na siatkę $2\Delta x$

$$r(2\Delta x) = I(\Delta x \rightarrow 2\Delta x)r(\Delta x)$$

$$Ae(2\Delta x) = r(2\Delta x) \Big| \text{rozwiązujemy (iterujemy aż do zbieżności)}$$

4. Przenosimy uzyskany błąd na siatkę gęstą

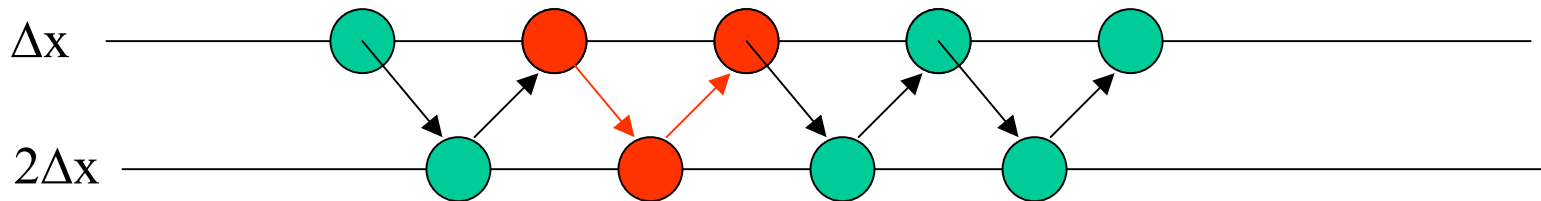
$$e(\Delta x) = I(2\Delta x \rightarrow \Delta x)e(2\Delta x)$$

operator przedłużenia (*prolongation*)

i poprawiamy rozwiązanie

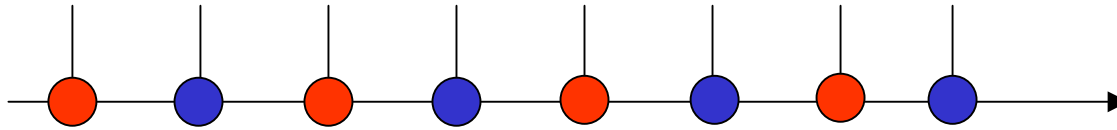
$$\tilde{x}(\Delta x) := \tilde{x}(\Delta x) - e(\Delta x) \Big|$$

5. Powyższy zabieg wprowadza nowy błąd (rzutowania I nie są dokładne)
- iterujemy równanie v_2 razy na gęstrzej siatce dla usunięcia szybkozmiennej części błędu

V-cycle

macierzowa forma najprostszych operatorów restrykcji i przedłużenia:
 przybliżenie liniowe (równanie Laplace'a 1D)

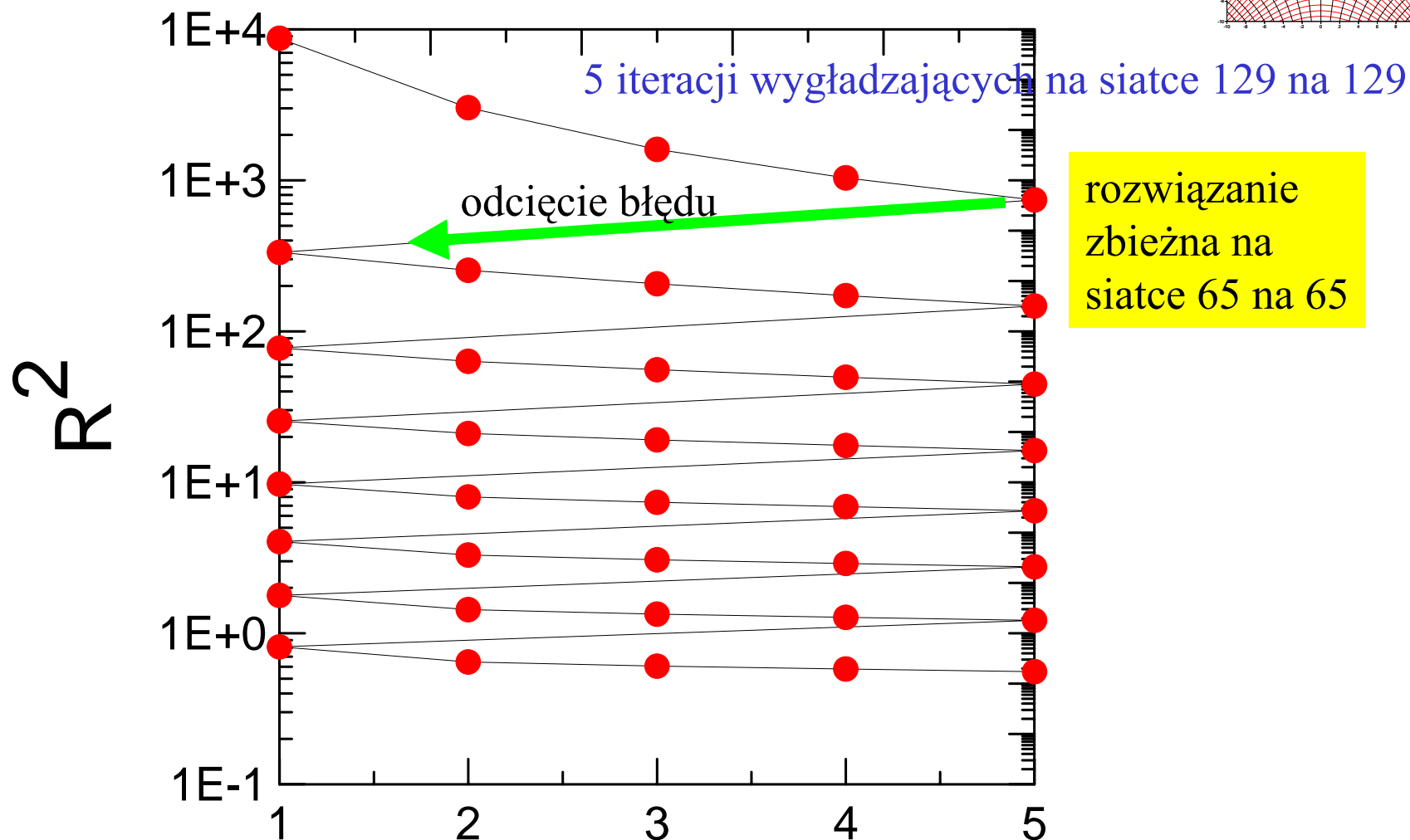
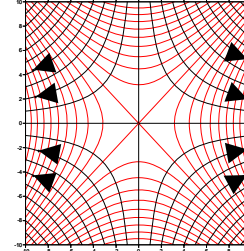
$I(\Delta x \rightarrow 2\Delta x)$ z czerwonych i niebieskich do czerwonych

$$\begin{pmatrix} x_2 \\ x_4 \\ x_6 \\ x_8 \\ x_{10} \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} 0 & 1 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 1 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 1 & 0 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 1 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 1 \end{pmatrix} \begin{pmatrix} x_1 \\ x_2 \\ x_3 \\ x_4 \\ x_5 \\ x_6 \\ x_7 \\ x_8 \\ x_9 \\ x_{10} \end{pmatrix}$$

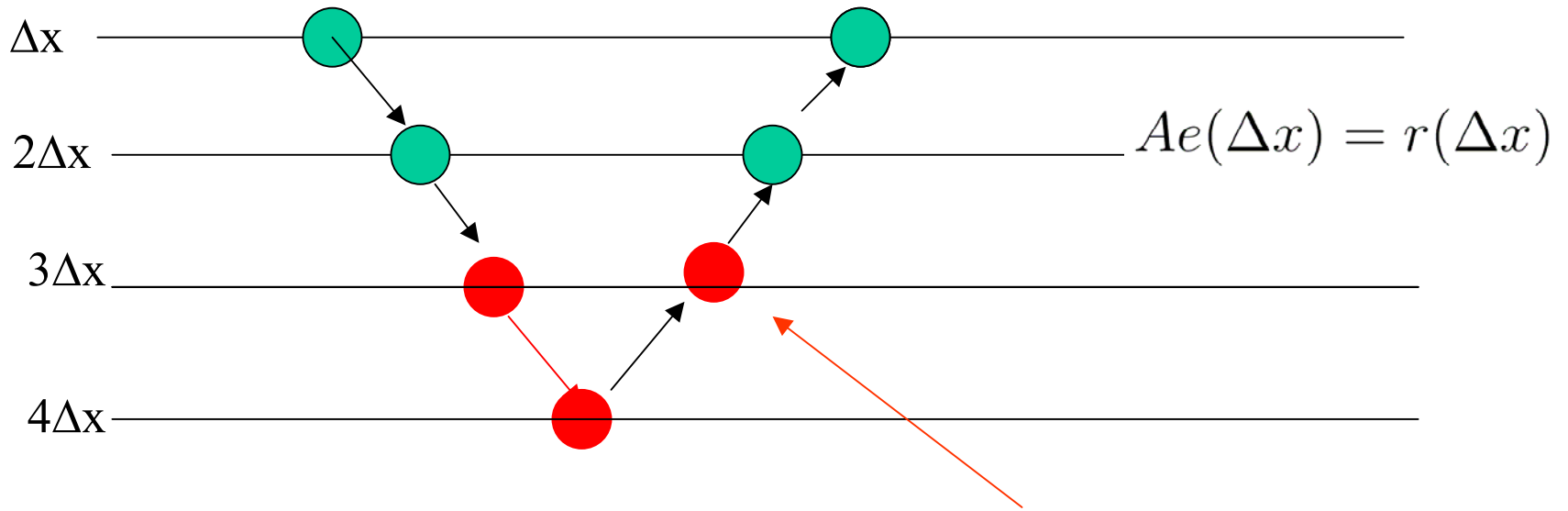
$I(2\Delta x \rightarrow \Delta x)$ z czerwonych do niebieskich i czerwonych

$$\begin{pmatrix} x_2 \\ x_3 \\ x_4 \\ x_5 \\ x_6 \\ x_7 \\ x_8 \\ x_9 \\ x_{10} \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} 1 & 0 & 0 & 0 & 0 \\ 1/2 & 1/2 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 1 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 1/2 & 1/2 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 1 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 1/2 & 1/2 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 1/2 & 1/2 \\ 0 & 0 & 0 & 0 & 1 \end{pmatrix} \begin{pmatrix} x_2 \\ x_4 \\ x_6 \\ x_8 \\ x_{10} \end{pmatrix}$$

pozostałość w kwadracie dla iterowanego V-cyklu

V-cycle z wielosiatkowym rozwiązaniem na siatce o skoku $2\Delta x$

Równanie na błąd (na rzadszej siatce)

ma tę samą formę co problem oryginalny –
można je rozwiązać w ten sam sposób –
z rachunkiem na rzadszej siatce

rachunki na siatkach
gęstszych – po kilka
iteracji wygładzających
-do zbieżności relaksowana
tylko iteracja na najrzadszej siatce

minimalizacja działania jako metoda: zadanie 3 z projektu 1

- Zbieżność iterowanej funkcji śledzić licząc całkę z lagranżjanu układu ładunek-pole

$$a = \int_S \left[\frac{1}{2} \left(\frac{\partial u}{\partial x} \right)^2 + \frac{1}{2} \left(\frac{\partial u}{\partial y} \right)^2 - \rho(i, j) u(i, j) \right] dx dy, \quad (8)$$

- w wersji dyskretnej

$$a = + \sum_{i,j=-N+1}^{N-1} \left[\frac{1}{2} \left(\frac{u(i+1, j) - u(i-1, j)}{2dx} \right)^2 \right. \quad (9)$$

$$+ \left. \frac{1}{2} \left(\frac{u(i, j+1) - u(i, j-1)}{2dy} \right)^2 \right] \quad (10)$$

$$- \rho(i, j) u(i, j) dx^2 dy^2. \quad (11)$$

- Operator pochodnej jest antyhermitowski ($f(x), \nabla g(x) = -(\nabla f(x), g(x))$), więc

$$a = - \int_S \left[\frac{1}{2} \left(u \frac{\partial^2 u}{\partial x^2} \right) + \frac{1}{2} \left(u \frac{\partial^2 u}{\partial y^2} \right) + \rho(i, j) u(i, j) \right] dx dy, \quad (12)$$

- w wersji dyskretnej

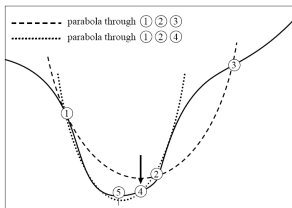
$$a = - \sum_{i,j=-N+1}^{N-1} \left[\frac{1}{2} u(i, j) \frac{u(i+1, j) + u(i-1, j) - 2u(i, j)}{dx^2} \right] \quad (13)$$

$$+ \frac{1}{2} u(i, j) \frac{u(i, j+1) + u(i, j-1) - 2u(i, j)}{dy^2} \quad (14)$$

$$+ \rho(i, j) u(i, j) dx^2 dy^2. \quad (15)$$

metoda parabol

- Iteracja, w której będziemy starać się poprawić wartość $u(i, j)$ w każdym punkcie w pudle poza brzegiem.
- dla (i, j)
  - 1 Wyznamy wartość $a(\delta)$ w zależności od zmiany wartości potencjału w punkcie (i, j) z $u(i, j)$ na $u(i, j) + \delta$.
  - 2 $a_1 = a(\delta_1 = 0)$
  - 3 $a_2 = a(\delta_2 = 0.5)$
  - 4 $a_3 = a(\delta_3 = 1)$
  - 5 Poprowadzimy parabolę przez te 3 punkty i wyznaczmy δ dla którego parabola ma ekstremum $\delta_4 = \frac{1}{4} \frac{3a_1 - 4a_2 + a_3}{a_1 - 2a_2 + a_3}$.
  - 6 wyznaczamy indeks $i_{\min}$ najmniejszego $a(\delta_i)$ dla $i = 1, 2, 3, 4$
  - 7 przesuwamy wartość potencjału w punkcie $u(i, j)$ o $\delta_{i_{\min}}$.

- rysunek z Numerical Recipes (metoda Brenta)

szybkie liczenie energii

- wersja z laplasjanem

$$a = - \sum_{i,j=-N+1}^{N-1} \left[\frac{1}{2} u(i, j) \frac{u(i+1, j) + u(i-1, j) - 2u(i, j)}{dx^2} \right. \quad (16)$$

$$+ \left. \frac{1}{2} u(i, j) \frac{u(i, j+1) + u(i, j-1) - 2u(i, j)}{dx^2} \right] \quad (17)$$

$$+ \rho(i, j) u(i, j) dx^2. \quad (18)$$

- szybkie wyliczenie a przy zmianie wartości u w punkcie (i, j) :

•

$$a_{\text{loc}}(u_{i', j'}) = - \sum_{i=i'-1}^{i'+1} \sum_{j=j'-1}^{j'+1} \left[\frac{1}{2} u(i, j) \frac{u(i+1, j) + u(i-1, j) - 2u(i, j)}{dx^2} \right. \quad (19)$$

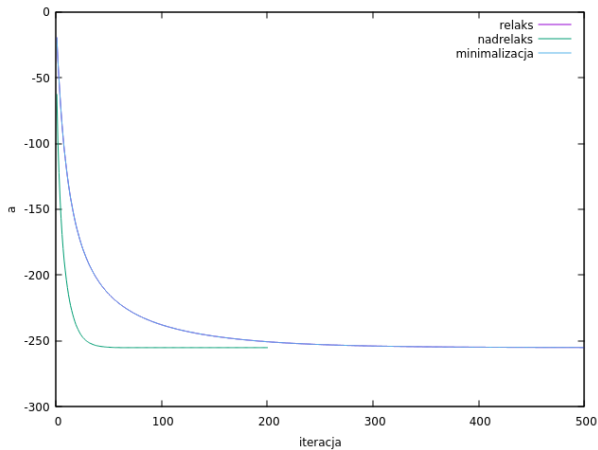
$$+ \left. \frac{1}{2} u(i, j) \frac{u(i, j+1) + u(i, j-1) - 2u(i, j)}{dx^2} \right] \quad (20)$$

$$+ \rho(i, j) u(i, j) dx^2. \quad (21)$$

- Wtedy a przy zmianie wartości $u(i', j')$ o δ można wyznaczyć jako $a(\delta) = a(0) - a_{\text{loc}}(u_{i', j'}) + a_{\text{loc}}(u_{i', j'} + \delta)$.

wyniki

- film parabol.gif

-
- tempo zbieżności: jak relaksacja

problem z wzorem bez laplasjanu

-

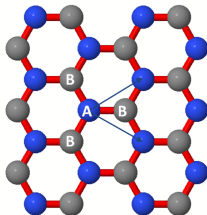
$$a = + \sum_{i,j=-N+1}^{N-1} \left[\frac{1}{2} \left(\frac{u(i+1,j) - u(i-1,j)}{2dx} \right)^2 \right] \quad (22)$$

$$+ \frac{1}{2} \left(\frac{u(i,j+1) - u(i,j-1)}{2dy} \right)^2 \quad (23)$$

$$- \rho(i,j)u(i,j)]dx^2. \quad (24)$$

- brak związku między sąsiednimi punktami
- start od $u = 1$ w środku pudła: kwadrat-pierwszej-pochodnej-dzialanie.gif
- start od $u = 0$ w środku pudła: kwadrat-pierwszej-od-zera.gif

grafen i stany fałszywe (spurious)

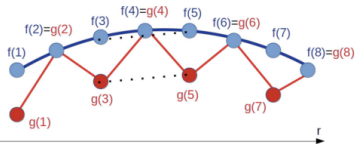

-
- hamiltonian Diraca dla elektronów w grafenie (liniowa relacja dyspersji, nabla zamiast laplasjanu, $k_x = -i \frac{\partial}{\partial x}$)

$$H_\eta = \begin{pmatrix} U_A(\mathbf{r}) & \hbar v_f(k_x - i\eta k_y) \\ \hbar v_f(k_x + i\eta k_y) & U_B(\mathbf{r}) \end{pmatrix},$$

•

grafen i stany fałszywe (spurious)

- równoważność prawdziwego (niebieska) i fałszywego stanu (czerwona).
- trik ze sztucznym wyrażeniem z laplasjanem (składnik Wilsona)

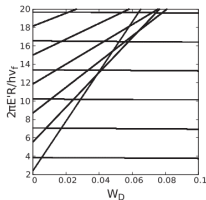

FIG. 2. Energy levels for $\eta = 1$ and $m = 0$ shifted by the Wilson term that separates the spurious energy levels from the original ones; see Table II. Results were obtained for $N = 200$ mesh points.

$$H_D = -W_D \hbar v_f \nabla^2 \sigma_z dr,$$

- PRB 99, 195406 (2019)